

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
ННІ філології та журналістики
Кафедра новітньої української літератури та соціальних
комунікацій

Вітражі

**Збірник матеріалів викладацько-студентських наукових
семінарів**

ЖИТОМИР – 2013

УДК 82 – 193.3(093)»19»

ББК 83

Рекомендовано до друку кафедрою новітньої української літератури та соціальних комунікацій ННІ філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 10.01.2013 р.)

Рецензенти:

А.С. Близнюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри редагування та основ журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка;

В.В. Халін – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства Житомирського державного університету імені Івана Франка;

О.М. Шуневич – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання навчальних предметів Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Вітражі: Збірник матеріалів викладацько-студентських наукових семінарів / Упор. В.І. Башманівський. – Випуск 4. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2013. – 186 с.

УДК 82. – 193.3(093)»19»

ББК 83

У збірнику запропоновано матеріали викладацько-студентських наукових семінарів, присвячених творчості українських письменників.

Для студентів філологічних спеціальностей, учителів-словесників, а також тих, кого цікавить література XIX – XX століття.

© В.І. Башманівський, 2013

загальної культури, враженнями й асоціаціями, з іншими потоками естетичного буття. Людина пізнає світ через мистецтво, і своєрідність цього пізнання в тому, що слово не лише відображає життя, яке можна реально побачити, сприйняти, а й внутрішні переживання, почуття і прагнення. Через слово людина може осягнути багатогранність іншої особистості, її почуття й переживання. Тому у викладанні літератури особлива увага має бути приділена сприйманню художнього тексту твору.

Згадані твори відіграють важливу роль у літературному розвитку читачів. Створені автором образи й ситуації відкривають таку правду життя, що назавжди залишаються духовними реаліями світу людини. А тому розгляд зі студентами проведених тут паралелей дає можливість поглибити їх здатність відкривати внутрішній смисл, духовний зміст системи подій і вчинків героїв, розвивати їхнє художнє сприймання, що є основою літературної освіти й учнів школи, і студентів ВНЗ. А здатність сприйняти, відчути, зрозуміти відкриті автором духовні сутності виступає як свідчення духовного поступу, літературно-естетичного розвитку читача загалом, зокрема студентів та учнів загальноосвітніх шкіл.

Література:

1. История русской литературы XIX века / Под ред. Д. Н. Овсянниково-Куликовского. – М.: Изд. товарищества Мирь, 1924. – Том 3. – С. 315.
2. История русской литературы XIX века / Под ред. проф. С. М. Петрова . – М.: Гос. уч. пед. изд., 1963. – Т. II. – С. 264.
3. Крашевский Ю. Сумасбродка // Юзеф Игнаций Крашевский. Дневник Серафимы. Романы. Перевод с польского. – М.: Художественная литература, 1987.

О.В. Чаплінська,
кандидат філософських наук, доцент

Екзистенціал самотності

Безрезультатні спроби визначити себе породжують суперечливість буття людини, що супроводжується відчуттям

приреченості бути самотньою. Самотність поступово перетворюється із надбання окремих людей в атрибут соціокультурного простору більшості. Екзистенціал самотності виявляє суперечливий характер буття людини, тому він не міг залишитися поза теоретичним розглядом у працях Августина Блаженного, Б. Паскаля, С. К'єркегора, М. Бубера, Ф. Ніцше, М. Хайдеггера, Х. Ортеги-і-Гассета, Ж.-П. Сартра, Г. Торо та ін.

Оскільки самотність у варіативних своїх проявах є багатовимірною, то це дозволяє виділити: самотність-усамітнення, самотність-бездомність, самотність-відповідальність і самотність-незлиття. Філософи, які належать до екзистенціалізму, зосередили свою увагу на третьому і четвертому аспектах розуміння самотності. Самотність-відповідальність обумовлена тезою Ж.-П. Сартра, що людина приречена бути вільною, оскільки завжди вирішує сама за себе й відповідно вона абсолютно самотня у своєму виборі. «Ми самотні, і нема нам вибачень» – так характеризує людське буття Сартр, і в цьому є драматичне усвідомлення абсолютної відповідальності людини за свої вчинки. Початкова й нездоланна відособленість існування «я» від інших існувань зумовлює відчуття самотності-незлиття. «Я» – неподільне і невіддільне, воно справжній атом, кожне «я» відокремлене від інших «я».

Здобування «я», з одного боку, неможливо поза усвідомленням власного індивідуального, а з іншого – неможливо поза тим духовним виміром існування, який уможливорює причетність до роду, до людської спільноти. І в цьому закорінений один із парадоксів буття : неможливість повною мірою злитися з іншим «я», внаслідок чого відсутність духовного єднання переживається як самотність.

Зауважимо, що притаманна людському буттю відкритість та тенденція до цілісності досягається шляхом трансценденції (тобто здатності виходити за межі часового і просторового закриття), яка виявляється у досвіді спілкування з «Іншим», з іншою суб'єктивністю, з іншим світом. Для людини, котра постає єдиною реальністю, суть якої в остаточному виборі, буттєво важливою є можливість актуалізації – отже, вибирати себе, загубитися або знайти себе. Так, іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет стверджує, що життя людини постає як непередавана реальність – це радикальна самотність. Перебуваючи серед безмежної кількості речей, людина залишається одна у своїй радикальній реальності – на самоті з усіма цими речами, і оскільки серед них є інші людські істоти, вона так само самотня з іншими. З глибин першопочаткової самотності людина прагне вибратись назовні, прагне здолати трагічну

розірваність та відчуженість за допомогою комунікації з «Іншим», наслідком чого є відчуття цілісності та єднання.

Проте варто звернути увагу на один вкрай важливий момент: у сучасному соціокультурному просторі відбувається перекодування екзистенціалу самотності як очікування зустрічі з «Іншим» на розуміння його як атрибуту «я». Зазначене є логічним наслідком зміни властивостей самого простору сучасності, що сповнений імітацій комунікації, примітивною музикою, засиллям техніки, і є потоком артефактів, позбавлених співвіднесеності зі світом як цілісністю. Людина постає як нескінченно плюральна, вона розгортається у відповідності до вектору гри і руху образів, які перетворюють її на подібність симулякра. Тим самим створюється методологічна передумова, відповідно до якої людина – це абсолютно щирий щодо своїх природних інстинктів «шизоїд», котрий цінує насамперед споживання; це інтелектуал, який приймає правила будь-якої мовної гри і так само легко звільняється від них; це деперсолізований індивід.

Констатуємо, що сучасна людина опинилась на перетині комунікативних струменів і виконує функцію чи то реципієнта, чи то відправника, або є тільки їхнім предметом, і тому говорити про «я» як структурну єдність, часову тривалість і трансцендентність недоречно. Звідси трансформація «я» у порожню інтелектуальну конструкцію без будь-якого емпіричного кореляту і набуття роз'єднаності, конфліктності та нестійкості. Драматизм сучасної антропологічної ситуації зумовлений ще й ринковим законом попиту та пропозиції і подібно до вичерпання природних ресурсів відбувається втрата «іншості», настає «пекло тожсамості», в якому вихід за межі «двійника» = «фантазму» = «утопії» клонування неможливий. «Я», будучи замкненим на самому собі, «перебуваючи на самому краю прірви» та сприймаючи світ через дисгармонію та деструкцію, вимушене «Іншого» «винаходити» або й імітувати, що не завжди є вдалим процесом. Тому досить часто комунікаційна криза сучасного суспільства доповнюється «епатажною самоізоляцією», «надлишковою глухотою», «мовчанням», «акустичною німотою» та вибором самотності як способу існування «Я».

Література:

1. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / Ж.-П. Сартр; [пер. з фр. В. Лях, П. Таращук]. – К. : Основи, 2001. – 854 с.
2. Сартр Ж.-П., Камю А. Две грани екзистенціалізму / Ж.-П. Сартр, А. Камю; [пер. с фр.]. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 352 с. – Серія "Вавилонская библиотека".

С.Л. Чернюк,
кандидат філологічних наук, доцент
З.В. Чернюк,
учениця 9 класу ЗОШ № 34

Інтерпретація новели Євгена Концевича «Жити, жити, жити!»

Починаючи з книжки оповідань «Дві криниці», виданої в 1964 році, в українській літературі важливе місце посідає творчість житомирського письменника Євгена Концевича. Вивчення його художньої спадщини – це критичні відгуки на сім його книжок [Див.: 5,6,7,8], біографічні відомості й спогади [10,13]. Також творчість Є.Концевича вивчається в контексті діяльності Житомирської прозової школи [Див: 2] та громадянського й творчого спротиву шістдесятників [12]. Більш докладний літературознавчий аналіз присутній у дослідженнях Михайла Лецькіна [10], а також Петра Білоуса [1], Романа Корогодського [9]. Тож звернення до творів Євгена Концевича з метою літературознавчого вивчення є актуальним.

Мета цієї статті – подати структурно-семіотичну інтерпретацію новели Євгена Концевича «Жити, жити, жити!». Предмет – структурно-семіотична інтерпретація, об'єкт – новела «Жити, жити, жити!». Для інтерпретації використано методіку за Р.Бартом, запропоновану у дослідженні А.В.Горбань [3].

Насамперед, відповідно до вказаної методіки, поділяємо текст новели на лексії – одиниці для читання, далі відчитуємо герменевтичний (загадка, яку повинен розгадати читач, або яку сам письменник розкриває далі в тексті), референційний (конкретні реалії життя, відображені в творі), комунікативний (стосується процесу комунікації персонажів), символічний (коли конкретний образ має